یادەوەریەکانی پشکۆ نەجمەدین
لە کۆی (یادی و ئەزمون)دا

تێڕامانێکی سۆسیوسایکۆلۆژی مێژوویی

ئاسۆ بیارەیی
هاوینی 2008 سوید
assobyari@yahoo.com

یادو ئەزمونەکانی پشکۆ نەجمەدین و من.

یادەکانی، گێڕانەوەکانی بۆ هەموو منێکی بوو بە پێشمەرگە، لە و تەمەنەی ئەودا خۆم دێتەوە، کاتێک هێشتا ڕیشم دەرنەکردبوو باوەشم کرد بە شاخدا تاکو ئاواتی چینی کرێکاران و زەحمەتکێشان بهێنمە دی، هەرچەندە دوای چەند مانگێک بۆم ساغ بووەوە کە کوردستان داگیرکراوە و دەبێت رزگار بکرێت، هەرچەندە وەکو زۆربەی پێشمەرگە، تووشی تروامـا(داخورپان) و کارەساتی شەڕ بووم و تا ئێستاش وەکو زەنگێکی ترسناک لە ساتەکانمدا دام بوونیان ناسرێتەوە. هێشتا رۆخساری دایکمم لە بەر چاوە کاتێک پێکەوە بەرەو بناری هەورامان، لە رێکەوتی 4-12-1983 گەیشتینە بنەکەکانی پێشمەرگە لە کەڕەچاڵ، ئەو(دایکم) بە شانازییەوە ووتی: ئەم کوڕەمتان بۆ خەبات دەدەمە دەست و لەو ڕۆژە چەند جارێک نەبێت، نەمدییەوە، تاکو ساڵی 1994 هەواڵی کۆچی دواییم بۆ هات.

بۆچی تێروانینێکی سۆسیۆسایکۆلۆژی؟

سۆسیال سایکۆلۆژی ئە زانستەیە کە پێوەندی نێوان کۆمەلگە و تاک دەستنیشان دەکات، کاریگەری کۆمەڵگە لەسەر تاک و تاک لە سەر کۆمەڵگە. سۆسیاسایکۆلۆژی دەکەوێتە نێوان زانستی دەروونناسی و کۆمەڵناسی. لەم تێرمانەدا لەسەر یادەکانی پشکۆ نەجمەدین، گرنگە گاریگەری پێوەرەکانی کۆمەلگەی کوردی و ئەو هێزانەی کە ڕەفتاری تاک دروست دەکەن و دەخەملێنن، بخرێتە ڕوو، بۆ ئەوەی نووسەر وێنەیەکی پوختەی بکەوێتە بەردەم کە تا چێاستێک و چۆن، کۆمەڵگەی کوردی خۆی بەرهەم دێنێتەوە.

کۆمەڵگە ئەو کارگەیەیە کە تاکەکان بەرهەم دێنێت و لە پێوەرو نۆرمەکانیدا کۆتیان دەکات (Stvens دیمانەی سۆسیال کۆنستکترەکتیڤیزم، لاپەڕە 259)، ژیانی مرۆڤەکان گرێدراوە بە سۆسیوکلتۆرەی کە تێیدا دەژین و کەسایەتێکی کۆلەکتیڤیان بۆ دروست دەبێت و بەو پیوەرانە هەڵس و کەوت دەکەن کە کۆمەڵگەکە بۆی داناوە. کەواتە بوونی شەڕی خۆ کوژی چەند ساڵەی کورد کە ناوی بەشەڕی براکوژی ناوبەنگی مێژوویی هەیە، بەرهەمی ئەو پیۆەرانەیە کە کۆمەڵگەی خێڵەکی و پاشکەوتوو، کە جلەوی تاکەکانی خۆی پێ بەستووەتەوە. لێ ئێمە هێشتا لە ماڵی خۆمان نەبووینەتە خاوەن ماڵ ، بەڵام زۆرانی ئەوەمانە کە کامان ئەوەی دی بدا بە زەویدا و ملی بشکێنێت. ، لە خوێنماندا شەتاوی دووبەرەکی و قین فیچقەی دێت و دەڤەرێکی تیا نیە بەخوێنی ئێمەی برا سوورنەبووبێت. لە هۆشماندا مێخی پێوەرە شەرخوازەکانی بنەماڵە چووەتە خوارەوە و کوشتنی برا و خۆشکەکانمان لا ئاساییە تاکو داوای مافمان لە داگیرکەرانی کوردستان. هێندە ئەو پێوەر و نۆرمانەی بنەماڵە و خێڵمان لا خەستە، کە گوێکانمان ووشەی یەکتر نابیستێت، تەنها ئاژاوە و شەڕ نەبێت. زۆربەمان تووشی تراومای خێڵ و بنەماڵە و سەرۆک بووین و هۆشی لێ بڕیووین، بووەتە باس و ڕەفتاری ڕۆژانەمان. ئەم بۆچونە تەواو لەگەڵ بۆچەنەکانی نیتشەو فروێد دا یەکانگیرن، کاتێک، کەلتور، پێوەری و داب و نەریت بە زیندان دەزانن بۆ تاکی کۆمەڵگە و لەبن دەرهێنانی هۆشیاری(یوهانسۆن 2001 لاپەڕە 15)

هێڵی سەرەکی یادەوەریەکانی نووسەر:

- **ژمارەی ئەزموونەکان 66 و کامێرای گەڕانەوەی ماتریاڵ و دیمەنەکان**

پێش شەهێدبوونی شاری هەڵەبجە، گەنجێکی خوێن گەرمی هەڵگری تیۆریەکانی مارکس و لیننین و بە خەوی بەدیهێنانی شۆڕشی سوور و دادپەروەری کۆمەڵایەتی، لە پارچەیەکی پڕ کینەو دووبەرەکی خێڵەکی، پاش بینینی ستەم هەژاری، ئاش بەتاڵ، هەرەس، نسکۆ، کارەسات، جەوری خێڵ و نەوخوێندەواری، ڕۆ دەکاتە شاخ بۆ لاسایی کردنەوەی ماو (بڕوانە لاپەڕە 152 هەرەسی ئەیلول) و کاسترۆکانی ئەوپەڕی دونیا، کە لە دوا تەمەنی ژیانیاندا بوونە دیکتاتۆرێکی دلڕەق. .یادەکانی

ئەو گەنجە لاسارە و سەرەڕۆیە، پیاوە هێمنەکەی ئەمڕۆ لە 272 لاپەڕەدا توانییەتی جێگەی بەشی یەکەمی ئەو چەند هەزار یادەوریانە بکاتەوە کە تەنها هی ئەو نین و میللەتی ژێر دەستەی کوردیش خاوەنیانە. م پشکۆ توانییەتی بەشێوەیەکی تاڕادەیەک باش دیمەنەکان و ڕووداوەکان وەکو کامیرەیەک بکاتە ووشەو لە گەنجینەی مێشکیدا بۆ دونیای بوون دروستیان بکات.

- **بوون بە پێشمەرگە**

بوون بەپێشمەرگە، یان گۆڕینی جۆری تێکۆشان لە خەباتی ڕێکخراوەییەوە بۆ بوون چەکدار، هەر لە یەکەم ڕۆژەوە ئەو لاوە خوێن گەرمە دەخاتە کۆمەڵێک کێشەی ناوخۆە(intra) وە و جیوازی نێوان پراکتیزەکردنی ئەو تیۆریانە کە هانیان داوە و کلیلی چارەسەرکردنی میللەتەکەی تیادا بەدی دەکات. لەلایەکی دییەوە دەکەوێتە ناو کێشەکانی نێوان خۆی و کۆمەڵگە سیاسیەکەی(inter)وە، کێشەکانی جەلالی کۆنترا مەلایی تەنگی پێ هەڵدەچنن و شەڕی براکان هیوای گەیشتن بە ئامانج لاواز دەکەن و تیرۆریەکانی مارکس و ماوی لا دەشێوێنن. نووسەر خۆی وەکو ئامیرێک دەبینێت بۆ بەرهەم هێنانەوەی ئەو سانسۆرە خێڵەکی و بنەمالەییەی کە کۆمەڵگەی کوردی، لە سەر تاکەکان دروستی کردووە بۆ کۆنترۆلکردنی دەروونی و جەستەیی(سایکۆلۆژی و فیزیکی)یان کە خشتەیەکی نەگۆڕ ڕەفتار و بیریان بگوشێت و لە دەرەوەیدا نەتوانن پەی بە دنیای ئازاد و ڕەها ببەن. مەترسی دروستبوون ئەو خشتە نەگۆڕە ئەوەیە ، کە دۆخی دۆگمی و نەگۆڕی لە نێو گروپێک خێڵێک و کۆمەڵگەیەک پێک دەخات ، کە دەبێتە ئەنجامی خۆ پەراویزکردن و سەیرکردنی ئەوانەی دەرەوە بە نەیار، (سڤێد بەرگ 2003، لا209-223). بە تاڵکردنەوەی تاکەکان لە هەموو خودێک، بوونێک و کەسایەتێکی تۆکمە، ئەو هەستەیان لا دروست دەکات، کە سەرەوەری و مانەوەی هەرەوەزی (گروپ، خێڵ و بنەماڵە..هتد) پێش خۆیان دەبێت و وەکو مرۆڤێک نامۆیان دەکات بە بوونی خۆیان ، هەمان سەرچاوە،(سنوورەکانی خودی تاک، لاپەڕە166 تاکو 175). کەواتە لێرەدا بارێکی ئاساییە کە نووسەر، زوو هەست دەکات بەو نۆرم و پێوەرانەی کە کۆمەڵگەی کوردی دەبن بەرێوە، لە یاساکانی خێڵ و بنەمالە لە تۆڵە، ڕق، سۆز، بەستەری خوین تێپەڕناکات.

- **+ جیاوازی نێوان شارو لادێ لە دۆزی کێشە سیاسیەکاندا**

نووسەر ڕاشکاوانە باسی جیاوازی کێشە سیاسی و خێڵەکیەکان لە نێوان شار و لادێدا دەخاتەڕو کاریگەریان لەسەر خەباتی سیاسی +چەکداری. جیاوازیەکان لە شاردا بە بەیڤ و دوور لە بەکارهێنانی چەك خۆیان نیشان دەدا، بەڵام لە تاریکستانی ژیانی پارتیزانیدا(لادێدا) دەبوونە تیغی فیشەک و براکان لە نیوان چەند بەرەیەکی پەرتەوازەدا(مەلایی ،جەلالی، حسک و پاسۆک و ئیسلامی، شیوعی، بڕوانە لاپەڕە 43) و دابەش دەبوون و ئەنفالێکی وەکو پشت ئاشان و هەکاریان بەرهەم دەهێنا و هەزارانی وەکو ئەحمەد گریانە و مامە ڕێشە دەبوونە کاوڕی قوربانی بۆ رازیکردنی سەرۆک خێڵ و بنەماڵە.

- **گیانی تۆڵەسەندنەوەو بۆسەدانان بۆ براکان، بەستەری خوێن و بنەماڵە**

لە کۆمەڵگە کۆلەکتیڤ و هەرەوەزیەکاندا تاک سەروەری خۆی لەدەست نیە و بەستەری خوێن و پێوەری بنەمالە و خێڵ باڵا دەستە و سەرۆک بنەماڵە و خێڵ خاوەنی هەموو بڕیارەکانە. لەو جۆرە کۆمەڵگانە کە تاکەکان بوونیان نیە و دەبنە سووتەمەنی بۆ مانەوەی بنەمالە، گیانی تۆڵە سەندنەوە دیاردەیەکی دیار و ڕونە. لێرەدا نووسەر ئۆستایانە توانیوویەتی دیاردەی تۆڵەسەندنەوەی خێڵەکی و بنەماڵەیی لە ناو ئەو هێزە بزوێنەرانەدا وێنەبگرێت کە چۆن کارئەکتەرەکان بۆ سوودی خۆیان دیسایینی دەکەن: بڕوانە شەڕی کانی ژەنان(گورزی تۆڵە!) لاپەڕە 73 تا 79 کە چۆن هەڵگرانی بیری مۆدێرن(کۆمەڵەی مارکسی لینینی) دەبنە سووتەمەنی بڕیار سەرۆک خێڵ(جەلالی و مەلایی) کە چۆن لە گەرمەی خەودا براکان یەکتر دەکوژن و بەها مرۆڤایەتیەکان لە دەست دەدەن و دەگەڕینەوە سەر دۆخی ئاژەڵ. لێرەدا هەردوو لا بکوژ و قوربانی هوشیاری خۆیان لە دەست نیە. هەرەوەها خۆدی نووسەریش دەبیتە قوربانێێک و لە شەڕی خێڵەکیدا بەشداری دەکات. . نووسەر توانیویەتی وێنەی بەرهەم هێنانەوەی داب و نەریتی خێڵەکی کوردی بخوێنێتەوە و کە چۆن ساڵ دوای ساڵ بەدەست ئەو بنەماڵانە لە کۆمەڵگەی کوردیدا دەژێتەوە. ئەو گێرانەوەیەی نووسەر لەگەڵ ئەنجامگیری توێژینەوەکانی پێرە بۆردژۆ(1930-2002) کە کۆمەڵناسێکی فەرەنسیبووە هاوگیر دەبێتەوە کە دەڵێت: دەسەلاتی سیمبۆلیی کۆمەڵگە بەدەست ئەو هێزانەوەیە کە زاڵن بەسەر پێوەر و نۆرمەکاندا، (بڕوانە لاپەڕە 414 تاکو 415 تیۆریرکانی کۆمەڵگە،(Andesrson & kasperson 2004). بەرهەم هێنانەوەی ئەو پێوەرانەش پێوەندی بە ئاستی گرێدانی خۆێنی نێوان تاکەکانی ئەو خێڵە یان بناماڵەیە هەیە و تا چەند بۆ سەرۆک یان دەسەڵاتدارنیان ملەکەچن. ژیانەوەی گیانی

تۆلەسەندنەوەی بۆ نموونە نێوان خێڵەکان، پارتییەکان و بنەماڵەکانی ناو گەلی کورد، پێوەندیێکی ڕاستەوخۆی هەیە بەو فاکتەرانەوە کە دەبنە هۆکاری ژیانەوەی ئەو پێوەر و داب و نەریتە کۆنە بەدرێژایی ساڵەکان.

ئەکتەرێکی دیاری یادەکان و شەڕی کورد کوژی

"نەوشیروان، پێی وابوو ناکۆکی لە گەڵ پارتی و ماڵباتی بەرزانیدا سەرەکییە و ئەوان لە بەرەی دژە شۆڕشدا وەستاون.!" بڕوانە سەرەتای لاپەڕە 208.

پشکۆ زۆر جار هەوڵی داوە ئۆبجەکتیڤانەو بێلایەن ڕووداوەکان بگێڕێتەوە و وەکو تەماشاکەرێک لە تەرازووی بۆچەنەکانی هەڵیان بسەنگێنێت، تاڕادەیەکی باش سەرکەوتنی بەدەستهێناوە، نووسەر لە لاپەڕە 154 تا 157 باسی ڕەفتاری شەڕانگێزی نەوشێروان موستەفا دەکات ، کاتێک خۆی، پشکۆ و چەند ئەندامێک سەردانی دەکەن(نەوشێروان موستەفا کە سکرتێری کۆمەڵە دەبێت، مۆن و تووڕە، ڕەخنەی ئەوەیان لێ دەگرێت کە بۆچی دیلێک لە دەستیان ڕای کردووە و پشکۆ هاوڕیانی بە ترسنۆک ناوزەد دەکات). نووسەر بە پێچەوانەی سەرکردەکەیەوە(نەوشێروان موستەفا)دژی دیل کوشتن و کینە هەڵگرتن بووە. بەڵام سەیرە کە نووسەر ساڵانیکی زۆر توانیویەتی سەرکردەیەکی وا پەسەند بکات، کە ئاگری تۆڵە نەک شۆڕش فێری پارتزانەکانی کورد بکات و سەنگەری بێدەنگی هەڵبژێرێت. تەنانەت کارئەکتەرێکی بەرزی وەکو مەلا بەختیار ئاگای لەو ڕاستییەبووە کە تاچەند نەوشیروان موستەفا، مرۆڤێکی دڵ پڕ کینەو و ڕەق بووە، لاپەڕە 155 تا 157. کەواتە لە شەڕی براکاندا، هەموو بە پێی پلەی لێپرساوی تاوانبارن لە بە فیرۆدانی خوێنی لاوانی کورد. لیرەدا ئەوە دەردەکەوێت کە چۆن کۆمەڵگە تاکەکان بەپیوەرەکانی خۆی، لە قاڵبی بنەماڵە و خێڵدا پەروەردە دەکات بۆ بەرهەمهێنانەوەی خۆی. سەرانی کورد بەشێوازێکی کارامە تا ئەمڕۆش ئەندام و لایەنگرانیان بە قازانجی تایبەتی خۆیان پەروەردە دەکەن، ئەمەشە(بەرهەمهێنانەوەی پێوەرە درندەکانی بنەماڵە) بزوتنەوەی کوردی لە باشوور ئیفلیج کردووە و بەرامبەر یەکتر دڵرەق و بۆ داگیرکەرانی کوردستان ئەوپەڕی نەرمی.

ئەم دەربڕینەی نووسەر و بێلایەنی لە باسکردن و گێڕانەوەی ڕوودواوەکان، ئەنجامگیریەک دەدات بەدەستەوە کە:

- لەبەر ئەوەی نووسەر هەر لە سەرەتای پێوەندیکردنی بە شاخەوە، بیرباوەڕیکی چەپی هەڵگرتووە و نەگونجاوبووە لە گەڵ پێوەندییە خێڵەکیەکان، زۆر ڕاشکاوانەو بێ سڵکردنەوە باسی زاڵبوونی ژیانی بنەماڵەیی و خێڵەکی دەکات کە لێچونیی شەڕی مەلایی و جەلالی دەبینێت.

- لەبەر ئەوەی نووسەر یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی ئاڵای شۆڕش و زیندانی بوونی لەلای خودی ینک و ئازاردانی، ویستوویەتی ڕوی شەڕانگیزی ینک بەگشتی و لایەنەکانی تر بخاتە ڕو.

- لەبەر ئەوەی نووسەر لە ژێر کۆنتێکستێکی نوێدایە ، بێگۆمان بۆچونەکانیش گۆڕاوون و ڕوداوە فرە لایەنەکانی بەشیوەیەکی تر هەڵدەسەنگاندووە و تەماشا ی کردوون

گرنگی یادەروەریەکانی وەکو داتایەکی سۆسیۆسایکۆلۆژی

- تراومای وێنەو شەڕەکان

لە زۆربەی یادەکاندا، شەڕەکان لە هەناوی نووسەردا وەکو پشکۆیەکی گەش باڵ بەسەر گێڕانەوەکاندا دەکشێنن وچزە لە جەستەی نووسەر هەڵدەستێنن. شەهیدبوونی هاوڕێکانی، کوشتنی برا دوژمنەکانی، سووتاندی گوندەکان، ڕوی دزێوی داگیرکەرانی کوردستان، قێژەی منداڵان و وێنەی لاوێن و پڕ ئەمەکی دایکی، ناسۆرەکانی دەکەنە پوازگە بەرد و هەموو ساتێک بریندراری دەکەن. کارەساتەکان نووسەر دەیانگێڕێتەوە ،بەڵام تەنها هی ئەوە نین و زۆر لەو پێشمەرگە دێرینانەی کە لە ژیاندا ماون ، سات نیە خەو بە شەڕ و بەگوڵ و بۆردومانەوە نەبینن.

گرنگی ئەم یادەورانە وەکو ماتریاڵێکی سۆسیۆسایکۆلۆژی لە سەر ئاستی ماکرۆ و میکرۆوە، لە سەر ئاستی تاک و کۆمەڵگە، ئەزمونێکن بۆ دووبارە نەبوونەوەی ئەو کارەساتە ناوخۆیی و دەرەکیانە کە تووشی میللەتی کورد هاتوون و دەبەن. لێ کاریگەری تراوما یان کارەسات وەکو تیغێک یان درێلێک پێکهاتەی بوونی مرۆڤ دەشێوێنن و ژیانی لێ تاڵ دەکەن، ئەوەی جوان بێت یان تاڵ، سروشتی بێت یان دروستکرد، بۆنی کارەساتی لی دێت بۆ ئەو کەسەی کەتووشی کارەساتی تراوما دەبێت. سۆسەن کاپلاند کە پلەی پرۆفیسۆری هەیە لە دروونناسیدا، لەگەڵ چل منداڵی جولەکەدا، دوای 40 ساڵ چاوپێکەوتنی لە گەڵدا کردوون، گەیشتووەتە ئەو ئەنجامەی کە تراواما وەکو زەنگیک ژیانی مرۆڤ دەشێوێنێت.

- **گرێدانی دەروونی**

نووسەر بەستەرێکی دەروونی لە نێوان و خۆیی و یادەکانیدا دروست کردووە، یان ئەوە تراومای یادەکانن کە گیانی نووسەریان بە خۆوە گریداوە و دووبارە و دەبارە باسی برایی و خۆین و هاوژیان دەکات، دەروونێکی پڕ لە کۆیادێکی تاڵ وهەندێ جاریش خۆش. نووەسەر زۆر باسی تراومای خنکاندنی ئەو لاوە تەمەن حەڤدە ساڵە دەکات، کەتەمەنی پێشمەرگایەتی دوو ڕۆژ دەبێت و لەگۆی ئاوی سیرواندا دەخنکێت،(لاپەرە 216 پشکۆ نەجمەدین 1978-1983). ئەو کارەساتە تاکو ئەمرۆش میشکی نووسەر دەگوشێت، تراومایەکی پڕ زەنگە.".ماموستا گیان من نامەوێت بمرم"، هەمان سەرچاوە لاپەرە 223.

خاڵە لاوازەکان

- نووسەر زۆر جار گێڕانەوەی یادەکان و لەگەڵ هەڵسەنگاندنێکی نوێی تێکەڵ یەکدی کردووە، ئەوەش پێوەندی بە تەمەنی بیست ساڵەی یادەکانەیەوە هەیەتی و نەبوونی ڕۆژمێرێک کە نووسەر بتوانێت پشتی پێ ببستێت. ئەوەش دەگەڕیتەوە بۆ نەبوونی بایەخدان بەکلتوری نووسین لە نێو کوردا.

- پاش و پێشکردنی گێڕانەوەی یادەوەریەکان، بۆ نموونە نووسەر لەلاپەڕە 248 واتە لە کۆتایی کتێبەکەیدا باسی یادێکی بوون بە پێشمەرگەیی خۆی دەکات سالێ 1978. ئەم جۆرە شێوازە سەر لە خوێنەر تێک دەدات و هەمیشە لە بازنەیەکی بێ ئەنجامدا گیری دەکات. هەرچەندە نووسەر خۆی لەسەرەتای کتێبەکەیدا باسی ئەوە دەکات کە ئەو کارێکی ئەکادیمی نانوسێت.
- باسە میژووییەکان هەندێ جار لە ناو چەقی یادەکاندا سەر هەڵدەدەن، (بروانە لاپەڕە 143 مێژووی بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان). روونتر دەبوو ئەگەر نووسەر بەشێکی یادەوریەکانی تەرخان بکردایە بۆ بەشی مێژوویی، چونکە ئەگەر کەسێک یاگاداری پێشمەرگایەتی نەبێت لە مەبەستی نووسەر تێ ناگات و پەیامەکە ناگات. هەروەها هێشتا مێژووی کوردیش لەو پارچەیەی کوردستان نەنووسراوەتەوە تاکو خوێنەر بتوانێت پێی ئاشنا بێت.

- بۆ ئاشنایی بوونی خوێنەر دەبوو نووسەر کورتەیەکی مێژوویی پوختی لەسەر هەموو رێکخراوەکانی ناو ینکی پێشکەش بکردایا.
- نووسەر زۆر لە گێڕانەوەی یادەکاندا پێ داگرتووەو باسی کردوون، بەڵام بەشیوەیەکی ڕون ئەو ئەزمونانە ناخاتە بەردەم خوێنەران کە کامەنن تا وەکو سوودیان لێ وەربگرێت بێجگە هەندێ جار لە باسکردنی ڕای خۆی.

- باس نەکردنی کارەساتی هەکاری بە شێوەیەکی تێر و تەسەل، بڕوانە لاپەڕە 71 تاکو 72، ئایا ئەو پرسە نێهنیانە کامانەن کە سەرکردایەتی ینک بە هەموو پێکهاتە رێکخراوەکانیەوە، ئەوسا و ئێستا وێری ئەوەیان نەکردووە کە بڵاویان بکاتەوە، ئایا ئەوە بەشێک نیە لە مێژووی کورد؟ ئایا نووسەر بێداری ئەو بریارە هەڵانەیە کە سەرکردایەتی وەری گرتوون سەبارەت بە ناردنی زیاتر لە 1200 کادیری کۆمەڵە؟ یان ئەویش بێدەنگە؟ لیرەشدا دەبێت دیسان ڕۆلی تاڵەبانی وەکو ڕابەرێکی ئەوسا و ئێستای ینک دەستنیشان بکرێت، لە هەموو هەنگاوێکی ینک بە گشتی، چونکە هەردەم سەرکردەبووە.

خاڵە بەهێزەکان

ئەوە خاڵە بەهیزەی کە شایەنی باسە نووسەری "یاد و ئەزموون" توانیوویەتی پەنجەی بێ ترس بخاتە سەر ئەوەیە:

ناوبردنی ئەو کارەکتەرانەیە کە شەڕی براکوژی (جەلالی و مەلایی) یان بەرهەمهێناوەتەوە و بە سەدان کوڕی کوردیان لە پێناوی بنەماڵەکانیاندا داوە بەکوشت. هەرچەندە ئەم یادانە، تەنها دڵۆپێکن لە دیرۆکی بزوتنەوەیەکی درێژ، بەڵام وەکو شایەتحاڵکن بۆئەوانەی کە تاوانیان دژی مرۆڤ ئەنجام داوە و ڕاستیێکن، کە ئەگەر دادگایەکی بیلانەن هەبووایە دەبوو هەریەکە بە پێی تاوانی خۆی سزا بدرایە. باشتربوو ئەگەر نووسەر ساڵانی 1990تا 1996 ئەم یادانەی تۆمار بکردایە، هەرچەندە دوورنەبوو ببنە جێگەی مەترسی و هەڕەشە بۆ سەر ژیانی تایبەتی خۆی، چونکە ئەمڕۆ ئەو یادانە تەنها مێژوو و هیچی تر، تەنها توێژێکی هێجگار کەم دەیخوێننەوە، بەتایبەتی ئەوانەی پێشمەرگە بوون.

سەرچاوەکان

نەجمەدین، پ. (2008). *یاد و ئەزموون*. سوێد: چاپخانەی کتابی هەرزان، چاپی یەکەم

Kaplan, S. (2003). *Barn under Förintelsen då och nu*. Finland: tryckning WS BO Bookwell.

ISBN 91-27-09648-8

Stevens, R (1998). *Att förstå människor*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, H & Kaspersen, L.B. (2003). *Klassisk och modern Samhällsteor*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, T.(2001). *Socialpsykologi - subjektivitet, överskridande och förändring*. . Lund: Studentlitteratur.

Svedberg, L. (2003). *Gruppsykolog- om grupper*, *organisationer och ledarskap*. Studentlitteratur.